«Keys-stadi» metodi.

«Keys-stadi» - inglizcha so‘z bo‘lib, («case» – aniq vaziyat, hodisa, «stadi» – o‘rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o‘rganish, tahlil qilish asosida o‘qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 (1924)yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o‘rganishda foydalanish tartibida qo‘llanilgan.

Keys-stadini amalga oshirish bosqichlari:

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta’minoti bilan tanishtirish	• yakka tartibdagi audio-vizual ish; • vaziyat bilan tanishish; • axborotni umumlashtirish; • axborot tahlili; • muammolarni aniqlash
2-bosqich: Muammoli vaziyatni aniqlashtirish va muammoli topshiriqni belgilash	• individual va guruhda ishlash; • muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; • asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Muammoli topshiriq yechimini izlash, hal etish yo‘lla-rini ishlab chiqish	• individual va guruhda ishlash; • muqobil yechim yo‘llarini ishlab chiqish; • har bir yechimning imkoniyatlari va to‘siqlarni tahlil qilish; • muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Muammoli topshiriq yechimini shakllantirish va asoslash	• yakka va guruhda ishlash; • muqobil variantlarni amalda qo‘llash imkoniyatlarini asoslash; • ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; • yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

O‘quv jarayonida quyidagi «keys»lardan foydalanish mumkin:

Muammoli vaziyat:

O‘qituvchi: “Endi, qanday holatlar bo‘lishini. Siz yaxshi yodga olishingiz uchun jadval tuzamiz”. Auditoriyadan: Nima uchun?, “mana yana!” “Keling tuzmaylik”, “Biz shunday ham yodga olamiz” kabi norozilik ovozlari eshitildi.

O‘qituvchi (og‘ir ahvolga tushib, bir oz jim turib : “Yaxshi jadvalni tuzmaymiz, faqat eslatma yozamiz”. Auditoriyadan yana “Nega?”, “Keling yaxshisi jadval tuzamiz” va hokazo kabi norozilik ohanglari eshitildi. O‘qituvchi: “Endi yo‘q, jadvalni hohlamadinglarmi, eslatma yozamiz, vaqtliroq o‘ylash kerak edi.

Tahlil uchun savollar:

1. O‘qituvchining bu harakatini qanday baholash mumkin?
2. Pedagogik ta’sir metodlari to‘g‘ri tanlanganmi?
3. Agar bu holat yana davom etsa guruhda qanday holat kuzatilishi mumkin?
4. Sizning mazkur vaziyatdagi yechimingiz?

Muammoli vaziyat:

Guruhda matematika darsi. O‘qituvchiga nafaqt o‘zining guruhi, balki kasal bo‘lib qolgan o‘qituvchining guruhida ham mashg‘ulot olib borish vazifasi berilgan. Talabalar o‘zlarini juda yomon tutmoqdalar: baland ovozda gapirib, bir-birlariga qog‘oz otmoqdalar. O‘qituvchiga nisbatan beodoblikni ochiqdan-ochiq namoyon etmoqdalar. Bu o‘rinda guruhdagi bir o‘g‘il bola alohida ajralib turibdi.

O‘qituvchi bu tartib buzarliklarga e’tibor bermasdan, vaqti –vaqti bilan talabalarga dekanatga aytishini, guruh murabbiysiga arz qilishini aytib dars o‘tmoqda.

Navbatdagi vazifa masalani yechish. O‘qituvchi o‘zining to‘poloni bilan ajralib turgan talaba yigitdan “Masalani yechishga tayyormisiz” deb so‘radi. Yigit “Yo‘q tayyor emasman” deya javob berdi. Shunda o‘qituvchi “Yaxshi unda men Sizga 2 baho qo‘yaman” dedi. Shunda talaba yigit: “Yo‘q men unda masalani yechishga harakat qilaman” dedi. O‘qituvchi unga qarata: “Endi kech bo‘ldi. Avvalroq o‘ylash kerak edi”. Talaba yigit: “Men hammasini yechib beraman dedimku”.

Janjal bir necha daqiqa davom etganidan so‘ng talaba eshikni qattiq yopib xonadan chiqib ketdi. O‘qituvchi darsni davom ettirdi.

Tahlil uchun savollar:

1. Bu vaziyatga baho bering.
2. Sizningcha o‘qituvchi qo‘llagan “jazo” usuli o‘rinlimi?.
3. Mazkur vaziyatda Sizning harakatingiz?
4. Begona auditoriyaga kirganda o‘qituvchi e’tibor berishi kerak bo‘lgan uch jihatni sanang...

Muammoli vaziyat:

Sinf xonasining oynasini sindirishdi. Sinf rahbari o‘quvchilarni alohida-alohida chaqirib, «aybdorni» topdi va o‘quvchilar o‘rtasida tanbeh berib, jazoladi. Shundan so‘ng barcha o‘quvchilar aybdorni o‘qituvchiga aytgan o‘quvchiga qarshi bo‘lib qoldi. Aybdor o‘quvchining xulq-atvori esa ilgaridan ham yomonlasha boshladi.

1. Sinf rahbarining bu harakatiga baxo bering?
2. Siz qanday yo‘l tutgan bo‘lar edingiz?

3. Aybdor o‘quvchi nima sababdan o‘zini bunday tuta boshlagan, fikringiz?

Muammoli vaziyat:

9-sinfdagi «Oyna va uning ishlab chiqarilishi» mavzusidagi kimyo darsi. O‘qituvchi tez-tez uyga vazifalarini so‘radi va yangi mavzuni bayon qildi. Stol ustida oyna va uni tayyorlash uchun ishlatiladigan xomashyolardan namunalar turibdi. O‘qituvchi oyna va uning xususiyatlari haqida gapirib, stol ustidagi xom-ashyolarga e’tiborni qaratdi:

- o‘quvchilar siz ko‘rayotgan mana bu xom-ashyolardan oyna tayyorlanadi, uni qanday tayyorlash haqida bilasizmi?.

Hech kim javob bermagach, o‘qituvchi o‘quvchilarga diafilm namoyish etdi. Diafilm namoyishidan oldin o‘qituvchi o‘quvchilarga;

- filmni tomosha qilganingizda oyna nimalaridan tashkil topish va xususiyatlari, tayyorlash texnologiyasi haqida eslab qolishga harakat qiling? deya, murojaat qildi. Film namoyishidan so‘ng o‘kuvchilar yuqoridagi savollarga xatosiz javob berdilar.

1. O‘qituvchi yangi mavzuni tushuntirishda qaysi metoddan foydalandi?

2. Darsning boshida kinofilm ko‘rsatilishi qanday rol o‘ynaydi?

Muammoli vaziyat:

“Jismoniy tarbiya” fakultetiga o‘qishga kirgan talabalardan biri birinchi mashg‘ulotdayoq darsga kirgan “Psixologiya” fani o‘qituvchisiga qarata “Men gimnastikachiman. Yoshligimdan gimnastika bilan shug‘ullanaman hatto olimpiadalarga bir necha marta

qatnashib, g‘olib bo‘lganman. Shuning uchun men darslarga qatnashmasam ham bo‘ladi – dedi.

1. Shunday vaziyatda siz qanday yo‘l tutasiz?

2. Talabaning bunday harakatini qanday baholaysiz?

3. Sport va psixologiya o‘rtasidagi bo0liqlikni qanday yoritgan bo‘lar edingiz?